

Sammandrag

Natur- och miljöskolor – kunnig och mångsidig service

Natur- och miljöskolornas läge 2010

Projektet *Luontokoulutoiminnan vakauttaminen ja laajentaminen Suomessa – hanke* (fri översättning: "Projekt för att befästa och utvidga naturskolverksamheten i Finland")
Finlands natur- och miljöskolförbund rf

Niina Mykrä

22.3.2011

översättning av sammandrag: Pia Lindström, Borgå naturskola, 2.5.2011.

Rapporten om natur- och miljöskolornas läge år 2010 uppkom som ett resultat av ett projekt som hade målsättningen att stabilisera och utvidga naturskolverksamheten i Finland (på finska "Luontokoulujen toiminnan vakauttaminen ja laajentaminen Suomessa"). Informationen samlades in i en enkät, som skickades till alla de aktörer som erbjöd natur- och miljöskolverksamhet. År 2010 var dessa 29 till antalet. Enkätens resultat beskriver väl natur- och miljöskolornas nuläge, eftersom bara fyra instanser inte svarade på enkäten.

Natur- och miljöskolornas antal håller på att växa, dock mycket långsamt: enligt en utredning fanns det år 1997 17 naturskolor i Finland, emedan det år 2006 fanns 21 natur- och miljöskolor. De nuvarande 30 naturskolorna är koncentrerade till södra Finland.

Natur- och miljöskolornas allmänna nuläge och framtid ser bra ut på basen av enkäten. Verksamheten upplevs till största delen som etablerad, och på många ställen är utrymmena, utrustningen och miljön fungerande. Verksamheten störs mest av bristen på personalresurser. Finansieringen kommer i de flesta fall från offentliga medel. Kommunerna är de viktigaste administratörerna och finansierarna, eftersom över hälften av de natur- och miljöskolor som svarade får hela eller nästan hela sin finansiering från kommunen.

Natur- och miljöskolornas huvudsakliga målgrupp är grundskolans lägre klasser, men många natur- och miljöskolor får också besök av de högre klasserna samt dagvårdsgrupper. Största delen av natur- och miljöskolorna ordnar också publikställningar och temadagar, Grön flagg-utbildningar och utbildning för lärare och pedagoger. Vuxenutbildningarnas andel av kunderna och grupperna var ca 10 procent. Ett undervisningstillfälle räcker i regel över två lärotimmar, och mera än en tredjedel av grupperna fick undervisning över fyra lärotimmar. Undervisningen behandlar mångsidigt olika innehållsområden inom miljöfostran, naturfostran och hållbar utveckling. Också kulturfostran står på programmet hos en del av natur- eller miljöskolorna. Programmen planeras i huvudsak utifrån läroplanerna, på så sätt att kunderna kan välja bland färdigt planerade program. I en del av natur- och miljöskolorna planeras programmen även utifrån kundernas önskemål eller tillsammans med gruppens lärare eller pedagoger. Man samlar in både muntlig och skriftlig respons, och verksamheten utvecklas enligt den.

De natur- och miljöskolor som svarade på enkäten hade år 2010 sammanlagt över 97 000 kunder. Storleken på en åldersklass var i medeltal 60 000 barn eller ungdomar, vilket betyder att natur- och miljöskolornas arbete kan anses vara landsomfattande betydande. Antalet kunder har ökat sedan 2006 med till och med 40 %. Med nuvarande resurser har natur- och miljöskolorna inte möjligheter att betjäna alla intresserade: 78 % av de som svarade på enkäten berättar, att efterfrågan är större än vad det finns resurser att erbjuda natur- och miljöskolverksamhet.

Nästan alla natur- eller miljöskolor som svarade på enkäten hade heltidsanställd (88 % av skolorna), fastanställd (72 %) och högskoleutbildad (76 %) personal. Även detta berättar om att verksamheten är etablerad i en stor del av Finlands natur- och miljöskolor. I de natur- och miljöskolor som deltog i enkäten arbetade år 2010 sammanlagt 132 olika anställda. De anställdas titlar varierar stort. De vanligaste titlarna är natur- eller miljöskollärare, miljöpedagog och verksamhetsledare. Utöver dessa fanns 19 andra titlar. Till natur- och miljöskollärarnas arbete hör förutom undervisning varierande arbetsuppgifter: från planering av verksamheten till kommunikation, utarbetande av undervisningsmaterial, underhåll av utrustning och rapportering.

Över hälften av natur- och miljöskolorna som svarade på enkäten (56 %) hade egna utrymmen, en tredjedel hade utrymmen tillsammans med en annan aktör. Tre naturskolor hade inga utrymmen för grupper, utan verksamheten ägde rum vid daghemmet, skolan eller i naturen. Utrustningen är mångsidig.

Natur- och miljöskolorna har ett mångsidigt samarbete på lokalnivå. De lokala nätverken för miljöfostran och kommunernas utbildningsväsen är de viktigaste samarbetspartnerna. Den nationella koordinationen bör dock ännu utvecklas. I slutet av rapporten har visionerats kring möjligheterna att utvidga natur- och miljöskolnätverket i samarbete med ungdoms- och naturcentrum.